

Ma'u 'aeNgaahi Fakamatala

Na'e 'ikai ke fakalaka ha ngaahi sitepu
'i hono ngaahi 'a e huhu malu'i COVID-19.

Na'e lava ke fakahoko hono ngaahi 'o e huhu malu'i COVID-19 'i he fengāue'aki fakahisitolia 'i he vaha'a 'o e kau saienisi, ngaahi pule'anga, mo e ngaahi kautaha fakatūtaha. Na'e fa'u 'e he pule'anga fetulolo 'a e Founga Fakangofua ke Faka'aonga'i 'i ha Fakatu'upakē (Emergency Use Authorization) 'i he 2004 ke fakapapau'i na'e malu e ngaahi huhu malu'i telia na'a hoko ha me'a fakatu'upakē hangē ko ha mahaki faka'auha.

Ko e ngaahi uesia kehe (side effects) lalahi 'oku hāhāmolofia.

'Oku fu'u mālohi 'aupito 'a e founga hono ma'u 'e he sisitemi 'a 'Amelika 'a e ngaahi uesia kehe (side effects). Kuo fakahoko lelei ha ngaahi huhu malu'i 'e laui miliona 'i 'Amelika. Ko e ngaahi uesia kovi kehe 'oku lalahi ange 'oku hāhāmolofia 'ene hoko pea 'oku lipooti mai ia 'i ha founga taimi totonu.

'E ngali te ke puke lahi ange 'i he COVID-19 'o kapau 'e 'ikai te ke huhu malu'i.

'Oku 'ikai liliu 'e he huhu malu'i 'a ho'o fa'unga fakanatula fakaesino (DNA).

'Oku 'ikai ke fekau'aki 'a e huhu malu'i COVID-19 pe te ne liliu 'a ho'o DNA 'i ha fa'ahinga founga. 'Oku fakahoko 'e he ngaahi huhu malu'i Pfizer, Moderna, mo e Johnson & Johnson ha ngaahi fekau ki ho'o ngaahi selo (cells) ke ne kamata fa'u ha malu'i mei he vailasi COVID-19. Ka 'oku 'ikai ke hu 'a e huhu malu'i ki he ki he nukiliosi (nucleus) 'o e selo (cell), 'a ē 'oku tauhi ai 'a e DNA. Ko 'ene 'oatu pe 'e he huhu malu'i 'a e ngaahi fakahinohino ko 'eni, 'oku mavave leva 'a e ngaahi konga 'o e huhu malu'i mei ho sino.

Kuo ke mateuteu ke **huhu malu'i?**

'Oku lahi 'a e faingamalie ke ma'u 'a e ngaahi huhu malu'i COVID-19 'i Hauai'i. Kapau 'oku ke fiema'u tokoni 'i hono kumi ha vaccine:

Vakai ki he HawaiiCOVID19.com/Vaccine

Fetu'utaki ki he **(808) 586-8332** pe ta'etotongi 'i he **(833) 711-0645**

'Oku 'i ai 'a e kau fakatonulea

Ma'u'anga Tala: U.S. Centers for Disease Control & Prevention (Senitā ki hono Pule'i mo Faka'ehi'ehi 'o e Ngāahi Mahakī 'i 'Amelika), Food and Drug Administration (Pule'i 'o e Me'atokoni mo e Ngāahi Faito'o 'i 'Amelika) mo e Hawai'i State Department of Health (Potungāue Mo'ui 'o Hauai'i)

COVID-19 Huhu Malu'i Malu'i Koe mo ho Famili

Ko e hahu malu'i ko e ngaahi pā ke ne malu'i koe mei he ngaahi mahaki.

Oku ngāue 'a e hahu malu'i fakataha mo e sisitemi malu'i (immune system) ho sino ke ke mateuteu ke tau'i 'a e vailasi COVID-19 'o kapau te ke 'i he tu'unga kuo fakahā'a'i koe ki ai (exposed).

'Oku ne fakasi'isi'i 'a e faingamalie ke ke puke ai 'o kapau te ke 'i he tu'unga kuo fakahā'a'i koe ki ai (exposed) ki he COVID-19 pea ne fakasi'isi'i 'a e faingamalie ke ke puke lahi pe mate mei he COVID-19.

Kuo fakamafai'i 'a e hahu malu'i COVID-19 'i he Fakangofua ke Faka'aonga'i 'i ha Fakatu'upakē (Emergency Use Authorization) 'e he Pule'i 'o e Me'atokoni mo e Faito'o 'a 'Amelika (U.S. Food and Drug Administration). Na'e vakai'i mo fakangofua kinautolu 'e ha kau saienisi tau'ataina mo ha kau mataotao ki he mo'uilelei.

Ko e ngaahi hahu malu'i kotoa kuo tuku atu na'e fou kotoa 'i he ngaahi founaga malu mo hao 'a hono sivi'i. 'Oku nau malu tatau pē mo e ngaahi hahu malu'i ki mu'a. Na'e sivi'i kotoa e ngaahi hahu malu'i kuo fakangofua 'i ha kakai lalahi 'e laumano mei ha ngaahi puipuitu'a kehekehe, kau ai e kakai lalahi matu'otu'a ange mo e komiuniti lanu (communitites of color). Kuo laui miliona 'a e ngaahi hahu malu'i kuo fakahoko lelei 'i 'Amelika.

Ko e hahu malu'i COVID-19 'e tolu 'oku lolotonga ngāue'aki 'i 'Amelika. Ko e ngaahi hahu malu'i ko ia ko e Pfizer-BioNTech, Moderna, and the Johnson & Johnson. 'Oku nau ki'i kehehe si'isi'i pē, ka 'oku nau malu kotoa mo ola lelei.

Ko e hahu malu'i Pfizer-BioNTech mo e Moderna 'oku hahu tu'o 2. Ka ko e hahu malu'i Johnson & Johnson 'oku hahu tu'o taha pē.

Ko Hai 'Oku Lava ke Hahu Malu'i?

'Oku lolotonga fakangofua 'a e hahu malu'i Pfizer-BioNTech ki he kakai ta'u 12 mo lahi hake. 'Oku lolotonga fakangofua 'a e hahu malu'i Moderna and Johnson & Johnson ki he kakai ta'u 18 mo lahi hake. 'Oku lolotonga fakahoko ha ngaahi ako ke 'oku lava ke ngāue'aki kiate kinautolu ta'u si'i ange. 'E fiema'u 'e he ngaahi ta'u si'i ange ha ngofua ki he hahu malu'i mei he mātu'a pe ko ha taha 'oku ne tokanga'i.

Kapau 'oku ke lolotonga feitama pe fakahuhu 'a ho'o pēpē, 'oku malava pē ke ke hahu malu'i. 'Oku 'ikai ke ai ha fakamo'oni 'oku fakatupu 'e he hahu malu'i COVID-19 ha palopalema ki he kau feitama.

'Ikai ngata ai, 'oku 'ikai ha fakamo'oni ia ko e ngaahi palopalema 'o e malava ke fakafanau 'a e fefine pe tangata ko ha ola ia 'o ha fa'ahinga hahu malu'i, kau ai 'a e hahu malu'i COVID-19.

*"Na'a ku fakahoko 'e au
a hoko fatongia pea 'oku
totonu pē ke ke fakahoko
e koe 'a ho'o fatongia 'o 'ou.
Hahu malu'i he 'aho ni!"*

Rachel Kane
Nofo Fonua Oahu

Ko e me'a ke 'amanaki ki ai...

Kimu'a e Hahu Malu'i

'Oku 'IKAI TOTONGI 'a e hahu malu'i COVID-19. 'Oku fiema'u ia ke 'i ai hao malu'i mo'uilelei (health insurance) kae toki hahu malu'i koe.

To'o mai pē ho kaati malu'i (insurance) kapau 'oku 'i ai, ka 'oku 'ikai ke fiema'u pea 'e 'ikai te ke totongi ha me'a kapau 'oku 'ikai ke malu'i (insure) koe.

'E 'IKAI fiema'u ho'o Fika Malu'i Fakasōsiale (Social Security Number) / pe ID fakapule'anga.

Lolotonga 'a e Hahu Malu'i

'E 'oatu ha ngaahi fehu'i kiate koe 'i he feitu'u fai'anga hahu malu'i.

'E 'oatu ai mo e kaati ke hiki ai 'a ho'o hahu malu'i. 'Oku mahu'inga ke tauhi fakalelei 'a e kaati ko eni ko ho'o lekooti.

'E kole atu ke ke tatali 'i he feitu'u fai'anga hahu 'i ha miniti 'e 15-30 kae sio pe 'oku ai ha me'a 'e kau kovi kiate koe (allergic reaction). Ko e kau kovi ha me'a ki ha taha (allergic reaction) 'oku hāhāmolofia 'aupito.

'I he Hili ange 'a e Hahu Malu'i

'E malava pē ke ke ongo'i ha ngaahi uesia makehe (side effects) 'i he 'osi 'a ho'o hahu malu'i. 'Oku kau 'i he ngaahi uesia makehe (side effects) angamaheni 'a e mamahi e uma, mofi mo e ongo'i hela'ia 'i loto he houa 'e 72 hili e hahu malu'i.

'Oku fa'a 'uhinga 'a e ngaahi nunu'a (side effects) ko 'eni 'oku ngāue 'a e hahu malu'i ke fakatupu ha tali malu'i.

'Oku lau kuo kakato 'a ho'o hahu malu'i hili ha 'aho 'e 14 mei ho'o hahu malu'i faka'osi. 'Oku lolotonga siofi 'e he kau saienisi pe ko e ha e fuoloa 'o e malu'i ni.

